

Hallintovaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Johdanto

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1997 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 260/1996 vp.

Lausunnot

Hallintovaliokunnan pyynnön mukaisesti lakivaliokunta ja sivistysvaliokunta ovat antaneet esityksestä lausuntonsa (LaVL 6/1997 vp ja SiVL 4/1997 vp), jotka ovat tämän mietinnön liitteinä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina poliisi-johtaja Jorma Ahonen ja projektipäällikkö Juha Isosuo sisäasiainministeriöstä, johtaja Heikki Mäenpää opetusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne oikeusministeriöstä, apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen, poliisitarkastaja Matti Jakosuo Keski-Suomen lääninhallituksesta, puheenjohtaja Ossi Lindqvist Suomen yliopistojen rehtorien neuvostosta, pääsihteeri Kauko Hämäläinen korkeakoulujen arviointineuvostosta, professori Raimo Lahti Helsingin yliopistosta, professori Seppo Laakso Tampereen yliopistosta, professori Ari Saarnilehto Turun yliopistosta, johtaja Raimo Jalava ja apulaisjohtaja Tarmo Välitähti Poliisiopistosta, johtaja Anja Mikkola Poliisikoulusta, toiminnanjohtaja Rauno Selenius Suomen lakimiesliitto ry:stä, sihteeri, poliisitarkastaja Kalle Puhalainen Poliisin lääninjohtajan viranhaltijat ry:stä, ensimmäinen varapuheenjohtaja, rikosylikonstaapeli Kyösti Kerälä Poliisijärjestöjen liitto ry:stä, puheenjohtaja Antero Tuomi Suomen Nimismiesyhdistys ry:stä sekä puheenjohtaja Veli-Erkki Wäre Poliisilakimiehet ry:stä. Kirjalliset asiantuntijalausunnat ovat antaneet Poliisiasia-ain neuvottelukunta sekä professori Urpo Kangas Helsingin yliopistosta.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin hallinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että laki mahdollistaisi poliisikorkeakoulun perustamisen sisäasiainministeriön alaisuuteen. Poliisiopistosta muodostettaisiin poliisikorkeakoulu. Poliisikorkeakoulu olisi sisäasiainministeriön alainen poliisialan ammattikorkeakoulu. Poliisikorkeakoulussa järjestettävään opetukseen ja siellä suoritettaviin tutkintoihin noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla säädetään. Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi laista säännökset sisäasiainministeriön toimialasta sekä tarkennettavaksi poliisin tekniikkakeskukseen tehtävää.

Lain siirtymäsäännöksen mukaisesti poliisikorkeakouluun perustettavat virat voitaisiin ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettaviksi julistamatta. Perustettaviin virkoihin voitaisiin niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä nimittää poliisiopiston vastaavaan virkaan muutoin kuin määrääjäksi nimitetty virkamies, vaikka hän ei täytä poliisikorkeakoulun viralle säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Ennen lain voimaantuloa olisi mahdollista ryhtyä toimenpiteisiin poliisikorkeakoulun virkojen täyttämiseksi sekä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen poliisikorkeakoulun toiminnan aloittamiseksi lain tullessa voimaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Valiokunnan kannanotot

Perustelut

Yleistä

Valiokunta yhtyy lakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn arvosteluun koskien hallituksen esityksen puutteellista valmistelua.

Samalla valiokunta korostaa poliisin koulutuksen kehittämisen samoin kuin poliisitointa koskevan korkeatasoisen tutkimus- ja kehittämyksen merkitystä.

Poliisialan ammattikorkeakoulutuksesta

Esityksen mukaan poliisiopistosta muodostettaisiin sisäasiainministeriön alainen poliisialan ammattikorkeakoulu, jossa järjestettävästä opetuksesta ja suoritettavista tutkinnoista noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) ja sen nojalla säädetään.

Uudistuksessa poliisipäällystön virkatutkintokoulutus on tarkoitettu muuttamaan yleistä ammattikorkeakoulututkintoa vastaavaksi tutkinnoksi. Tutkinnon tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammatillisen tehtäväalueensa keskeisiin kokonaisuuksiin ja sovellutuksiin sekä niiden teollisiin perusteisiin siten, että opiskelija kykenee itsenäisesti työskentelemään esimies- ja asiantuntijatehtävissä sekä myös kehitystyössä. Saadun selvityksen mukaan koulutus kestää ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisten vaatimusten mukaisesti vähintään 120 opintoviikkoa.

Poliisiammattikorkeakoulussa voitaisiin suorittaa yksinomaan poliisipäällystön virkatutkinto. Samalla kehitettäisiin poliisipäällikön tehtäviin liittyvää koulutusta siten, että poliisipäällikölle annettava koulutus olisi entistä suunnitelmallisempaa perehdyttämis- ja täydennyskoulutusta. Uudistus jäsentäisi nykyiset erilliskurssit selkeämmäksi kokonaisuudeksi, jossa asianomaisen henkilön aikaisempi koulutus ja kokemus otettaisiin huomioon.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen antaisi yleisen muodollisen kelpoisuuden korkeakouluopintoihin. Tältä pohjalta on ryhdytty uudistuksessa valmistelevaan poliisialan opiskelijoille mahdollisuutta ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin siten, että ammattikorkeakoulututkintoa voitaisiin mahdollisimman paljon hyödyntää. Näiden opintojen kannustamiseksi poliisipäällikön viran pätevyysvaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi jo tässä vaiheessa ennen kuin koulutus ammattikorkeakoulussa alkaa.

Vaikka uudistuksen käytännön valmisteluissa tie korkeakouluopintoihin on valmiiksi viitoitettu, on välttämätön lähtökohta, että poliisialan opiskelijat joutuvat muiden opiskelijoiden tapaan pyrkimään tiedekorkeakouluun opiskelu-

oikeuden saadakseen. Mitään kiintiöitä ei ole, eikä niitä vastaisuudessa voisiakaan olla, koska sellainen ei ole mahdollista uuden yliopistolain 18 §:n mukaan. Tämän pykälän mukaan silloin, kun yliopisto opiskelijoiden määrän rajoittamisen vuoksi ei voi ottaa koulutukseen kaikkia hakijoita, hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Ainoastaan jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

Poliisikoulutus sopeutettiin 1980-luvulla ammatillisen korkea-asteen koulutukseksi. Nyt on vuorossa koulutuksen sopeuttaminen ammattikorkeakoulukehitykseen. Valiokunta pitää poliisin koulutuksen kehittämistä myönteisenä asiana. Kun yleisenä tavoitteena on nostaa ammattiopetus ammattikorkeakoulutasolle, se on perusteltua myös poliisin osalta. Valiokunta huomauttaa kuitenkin siitä, että ammattikorkeakoulututkinto ei ole alempi korkeakoulututkinto. On asianomaisen yliopiston asiana päättää siitä, kuinka laajalti ammattikorkeakoulututkinto voidaan ottaa huomioon korkeakouluopinnoissa.

Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 8 §:ssä säädetään, että ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä sekä osallistua määräajoin ulkopuoliseen laadunarviointiin. Ammattikorkeakoulun laadunarviointia varten on opetusministeriön yhteyteen perustettu korkeakoulujen arviointineuvosto.

Sivistysvaliokunnan lausuntoon yhtyen hallintovaliokunta ehdottaa arviointia koskevan säännöksen ottamista 12 §:n uudeksi 2 momentiksi.

Hallituksen esityksen mukaisesti uuteen ammattikorkeakouluun perustettavat virat voitaisiin ensimmäisellä kertaa täyttää niitä haettavaksi julistamatta. Perustettaviin virkoihin voitaisiin lain voimaantullessa niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä nimittää poliisiopiston vastaavaan virkaan muutoin kuin määräajaksi nimitetty virkamies. Valiokunta ehdottaa kuitenkin, että edellä mainittu virkamies voidaan nimittää pätevyöymistä varten enintään 4 vuoden määräajaksi virkaan, ellei hän täytä kyseisen viran kelpoisuusvaatimuksia. Tätä seikkaa koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi voimaantulosäännöksen 4 momenttiin.

Valiokunta on huolissaan siitä, kuinka perustettava poliisialan ammattikorkeakoulu kykenee

täyttämään ammattikorkeakoululle asetettavat opetuksen tasoa koskevat vaatimukset. Valiokunta katsoo, että ennen opetuksen aloittamista on välttämätöntä suorittaa uuden oppilaitoksen arviointi. Erityisen tärkeää on samalla, että asetetaan tavoitteellinen aikataulu opetuksen tason kehittämiseksi ja opetushenkilöstön pätevyyden kohottamiselle.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ennen poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.

Hallituksen esityksestä ilmenee selkeästi, että poliisiopistosta on tarkoitus muodostaa poliisi-alan ammattikorkeakoulu. Kuitenkin oppilaitoksen nimeksi ehdotetaan, ehdotusta perustelematta, tiedekorkeakouluun viittaavaa nimeä ”poliisikorkeakoulu”. Oppilaitos ei kuitenkaan sille osoitetut voimavarat ja sen suunniteltu laajuus huomioon ottaen kykene täyttämään tiedekorkeakoululle asetettavia vaatimuksia. Ainakin toimintansa alussa sillä näyttää olevan vaikeuksia ammattikorkeakoulutasonkin opetuksen tarjoamisessa.

Toisaalta on otettava huomioon maassamme työn alla olevan ammattikorkeakoulujärjestelmän merkitys ammatillisten opintojen kehittämisessä. Ammattikorkeakoulut voivat koulutus-tehtävänsä ohella harjoittaa ammattikorkeakouluopintoja tukevaa ja työelämää palvelevaa tutkimus- ja kehitystyötä. Valiokunnan mielestä ei ole mitään syytä väheksyä ammattikorkeakoulutason oppilaitoksia. Valiokunta ehdottaa, että poliisiopistosta muodostetaan oppilaitos, jonka nimi on poliisiammattikorkeakoulu. Muuhun ratkaisuun ei voida asiapohjaisin perustein päätyä. Ehdotus aiheuttaa muutoksia useisiin lakiehdotuksen pykäliin.

Uudistukseen liittyvistä korkeakouluopinnoista

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa on solmittu ehdollinen sopimus Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston kanssa tarkoituksenmukaisen lisäkoulutusväylän aikaansaamiseksi poliisin ammattikorkeakoulusta tiedekorkeakouluun. Lakivaliokunnan tavoin hallintovaliokunta pitää ongelmallisena sitä, ettei poliisiammattikorkeakoulun lisätutkintoa voi suorittaa oikeustieteellisenä tutkintona oikeustieteellisessä tiedekunnassa. Oikeustieteen kandidaatin tutkinto olisi kuitenkin luonteva jatkotie poliisipäällystön

virkamiehelle. Se mahdollistaisi paremmin kuin muut yhteiskuntatieteelliset ylemmät korkeakoulututkinnot hakeutumisen useisiin poliisin peruskoulutuksen saaneille hyvin soveltuviin ylempiin tehtäviin, kuten esimerkiksi syyttäjän ja ulosottomiehen tehtäviin. On huomattava, että ainoastaan Helsingin yliopisto antaa maassamme ruotsinkielistä rikos- ja prosessioikeuden opetusta, joka voitaisiin hyödyntää ruotsinkielisten poliisien jatko-opinnoissa.

Hallintovaliokunta katsoo, että koulutustie tulee avata myös oikeustieteellisiin tiedekuntiin, mikäli se vain on mahdollista.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että poliisiammattikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Kihlakunnan poliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimukset

Hallintovaliokunta yhtyy tässä yhteydessä lakivaliokunnan lausunnon perustelujen kohdissa ”Poliisipäällikön virka” ja ”Poliisipäällikön viran kelpoisuusehdot” lausuttuun. Valiokunta pitää välttämättömänä poliisipäällikön kelpoisuusvaatimusten säilyttämistä nykyiseen tapaan lain tasolla.

Valiokunta ei ole käyttänyt lakivaliokunnan tavoin poliisipäällystön tutkinnon jälkeen suoritettavasta muusta soveltuvasta ylemmästä korkeakoulututkinnosta ilmaisuja jatkotutkinto, koska yleisesti ammattikorkeakoulututkintoa ei ole tarkoitettu tiedekorkeakoulututkinnon pohjautuinnoksi ja koska termi liittyy luontevammin tiedekorkeakoulussa suoritettavaan jatkotutkintoon, esimerkiksi lisensiaattitutkintoon. Luonnollista on, että poliisin päällystötutkinnon opintosuorituksia voidaan hyödyntää tiedekorkeakouluopinnoissa. Toisaalta ei myöskään ole haluttu lakitasolla ehdottomasti rajoittaa ammattikorkeakoulun ja tiedekorkeakoulun tutkinnon suorittamisen järjestystä.

Valiokunta ehdottaa voimassa olevan poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 6 §:n 2 momentin kirjoittamista seuraavasti: ”Kelpoisuusvaatimuksena kihlakunnan poliisipäällikön virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi yliopistossa suoritettu muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen.”

Valiokunta yhtyy vielä lakivaliokunnan lausuntoon siltä osin kuin on kysymys kelpoisuus-

vaatimuksiin kuuluvasta perehtyneisyydestä tehtäväalueeseen ja korostaa, että perehtyneisyyttä voidaan hankkia myös poliisihallinnon ulkopuolella. Samalla valiokunta painottaa, että muuttuvassa ja kansainvälistyvässä yhteiskunnassa on tärkeää, että poliisipäälliköllä on myös laaja-alainen yhteiskuntapoliittinen näkemys, jotta hän voi selviytyä tehtävistään kunnolla. Perehtyneisyys tehtäväalueeseen liittyy luonnollisesti kaikkiin poliisipäällikön kelpoisuusvaatimuksiin kuuluviin tutkintoihin.

Eräitä erilliskysymyksiä

Tarkemmat säännökset. Lakiehdotukseen ei sisälly säännöstä tiedekorkeakouluissa lisätutkintoina suoritettavista opinnoista tai tutkinnoista eikä liioin opiskelijoihin mahdollisesti kohdistuvista kurinpitotoimista. Tarkoitus on ollut säätää niistä asetuksella, kuten nykyisinkin.

Edellä 6 §:n 2 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta onkin tarkoituksenmukaista ottaa lakiin nimenomainen asetuksenantovaltuussäännös siten, että poliisipäällikön tutkinnon lisäksi suoritettavasta muusta soveltuvasta ylemmästä korkeakoulututkinnosta ja siihen sisältyvistä opinnoista sekä poliisioppilaitosten opiskelijoihin kohdistuvasta kurinpitomenettelystä säädetään asetuksella. Valiokunta ehdottaa säännöksen ottamista uudeksi 12 §:n 3 momentiksi.

Valiokunta toteaa, että hallintolainkäyttölakiin sisältyvän yleisen valitusoikeuden periaatteen nojalla päätöksestä, jolla opiskelijaa on rangaistu kurinpidollisesti, voidaan valittaa läänioikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhaku poliisioppilaitosten päätöksiin. Lakiehdotuksen 12 b §:ssä ovat muutoksenhakusäännökset. Hallituksen esityksen mukaan poliisikorkeakoulun tai poliisikoulun opiskelijavalintaa, opintosuoritusten arviointia taikka opintojen hyväksilukemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan näitä seikkoja koskeviin päätöksiin tyytymättömän voi ensin hakea oikaisua ja sen jälkeen muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausunnossa mainituista syistä, että muutoksenhaku järjestetään siten, että opiskelijavalintaan tyytymättömän voi edelleen hakea muutosta oikaisupäätökseen hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla valittamalla läänioikeuteen, mutta opin-

tosuoritusten arviointiin ei oikaisupäätöksen jälkeen saisi enää hakea muutosta. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi 12 b §:n 4 momentin muuttamista ja uuden 5 momentin lisäämistä pykälään.

Oppilaitosten nimen kirjoittaminen. Suomen kielen lautakunta on 25.9.1995 antanut suosituksen isojen ja pienten kirjaimien käytöstä nimissä. Suosituksessa viitataan korkeakoulujen nimien osalta jo vakiintuneeseen tapaan kirjoittaa nimet isolla kirjaimella. Suosituksessa laajennetaan tällainen kirjoitustapa esimerkiksi poliisikouluun. Kun poliisioppilaitoksia koskevat säännökset nyt kokonaisuudessaan kirjoitetaan uudelleen, valiokunnan mielestä on asianmukaista muuttaa oppilaitosten nimien kirjoitusasu tämän suosituksen mukaiseksi. Valiokunta ehdottaakin, että poliisikoulun ja poliisiammattikorkeakoulun nimet kirjoitettaisiin isolla kirjaimella. Sanottu ehdotetaan koskemaan myös poliisin tekniikkakeskusta.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen toimenpanoon liittyvien käytännön syiden johdosta, että laki tulisi voimaan aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Muut kannanotot

Valiokunta katsoo, että on aiheellista ehdotetun koulutuksen kapea-alaisuudesta johtuen selvittää niin sanotun sisäisen turvallisuusalan ammattikorkeakoulun perustamismahdollisuutta eri viranomaisten koulutustarpeita ja myös yksityisen vartiointikoulutuksen tarpeita varten.

Valiokunta on voinut pääosin ottaa huomioon lakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan lausunnoissa esitetyn. Tämän vuoksi ja osittain myös hallituksen esityksessä mainituista syistä sekä saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä ehdottaminsa muutoksin ja kannanotoin.

Samalla valiokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksen toimeenpanoa seurataan tarkkaan.

Valiokunta edellyttää, että poliisin koulutuksen kehittämistä koskevan uudistuksen toimeenpanoa sekä poliisiammattikorkeakoulussa että tiedekorkeakouluissa seurataan tarkkaan ottaen huomioon muun ohella opetuksen taso ja tutkintojen riittävän korkeat vaatimukset.

Päätösehdotus

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki**poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

(poist.)

muutetaan poliisin hallinnosta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (110/1992) 1 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 12 ja 13 § sekä 16 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti (poist.) laissa 156/1996, sekä

lisätään uusi väliotsikko 12 ja 13 §:n edelle sekä lakiin uusi 12 a ja 12 b § seuraavasti:

1 §**Poliisihallinto**

(1 mom. kuten HE)

Ministeriön alaisia valtakunnallisia yksiköjä ovat keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja liikkuva poliisi. Ministeriön alaisena toimii *Poliisiammattikorkeakoulu, Poliisikoulu ja Poliisin tekniikka-keskus.*

3 ja 4 §

(Kuten HE)

6 § (Uusi)**Paikallispoliisi**

Kelpoisuusvaatimuksena kihlakunnan poliisipäällikön virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällikön tutkinnon lisäksi yliopistossa suoritettu muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen.

8—10 §

(Kuten HE)

Poliisioppilaitokset**12 §****Poliisiammattikorkeakoulu**

Poliisiammattikorkeakoulu on ministeriön alainen poliisialan ammattikorkeakoulu. *Poliisi-*

ammattikorkeakoulussa järjestettävässä opetuksessa ja siellä suoritettavien tutkintojen osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) tai sen nojalla säädetään.

Poliisiammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata myös järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määräajoin ulkopuoliseen arviointiin. (Uusi 2 mom.)

Poliisipäällikön virkaan vaadittavasta poliisipäällikön tutkinnon lisäksi suoritettavasta muusta soveltuvasta ylemmästä korkeakoulututkinnosta ja siihen sisältyvistä opinnoista sekä poliisioppilaitosten opiskelijoihin kohdistuvasta kurinpitomenettelystä säädetään asetuksella. (Uusi 3 mom.)

12 a §

(Kuten HE)

12 b §**Muutoksenhaku**

Poliisiammattikorkeakoulun tai Poliisikoulun opiskelijavalintaa, opintosuoritusten arviointia taikka opintojen hyväksilukemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Poliisiammattikorkeakoulun tai Poliisikoulun opiskelijavalintaan tyytymätön hakija voi vaatia siihen oikaisua Poliisiammattikorkeakoulun tai Poliisikoulun hallitukselta 14 päivän kuluessa valinnan julkistamisesta.

Opintosuoritusten arviointiin tai muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija voi vaatia siihen oikaisua Poliisi-

ammattikorkeakoulun tai Poliisikoulun hallitukselta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut mahdollisuus saada arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Edellä 2 (poist.) momentissa tarkoitetusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Edellä 3 momentissa tarkoitetusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Lääninoikeuden päätökseen, joka koskee edellä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Uusi 5 mom.)

Poliisin tekniikkakeskus

13 ja 16 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1998.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Matti Väistö /kesk, varapuheenjohtaja Kaarina Dromberg /kok, jäsenet Ulla Juurola /sd, Timo Järvilahti /kesk, Reijo Kallio /sd, Toimi Kankaanniemi

Tämän lain tullessa voimaan poliisiopistosta tulee *Poliisiammattikorkeakoulu*.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin *Poliisiammattikorkeakoulun* virkojen täyttämiseksi sekä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen *Poliisiammattikorkeakoulun* toiminnan aloittamiseksi lain tullessa voimaan.

Poliisiammattikorkeakouluun tämän lain voimaan tullessa perustettua virkaa ensimmäistä kertaa täytettäessä se voidaan täyttää virkaa haettavaksi julistamatta. Nimitettäessä virkaan sitä haettavaksi julistamatta siihen voidaan nimittää enintään neljän vuoden määräajaksi vastaavan tasoisessa poliisiopiston virassa oleva henkilö, vaikka hän ei täytä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Mikäli henkilö sanotun määräajan kuluessa täyttää kyseisen viran kelpoisuusvaatimukset, hänet voidaan nimittää tähän virkaan sitä haettavaksi julistamatta.

/skl, Valto Koski /sd, Pehr Löfv /r, Hannes Manninen /kesk, Jukka Mikkola /sd, Tuija Pohjola /sd, Veijo Puhjo /va-r ja Erkki Pulliainen /vihr sekä varajäsen Heikki Koskinen /kok.

LAKIVALIOKUNTA

Liite 1

Lausunto 6/1997 vp**Hallituksen esitys 260/1996 vp***Hallintovaliokunnalle***Johdanto***Vireilletulo*

Hallintovaliokunta on 28 päivänä helmikuuta 1997 pyytänyt hallituksen esityksestä 260/1996 vp laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta lakivaliokunnan lausuntoa erityisesti poliisipäällikön kelpoisuusvaatimuksista suhteessa oikeudenhoidon järjestelmän kokonaisuuteen.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina projektipäällikkö Urpo Sarala ja projektipäällikkö Juha Isosuo sisäasiainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Ahti Penttinen, nuorempi hallitussihteeri Erja Hynninen ja erityisasiantuntija Matti Halen oikeusministeriöstä, hallitusneuvos Matti Rajakylä ja ylitarkastaja Sirkka-Leena Hörkö opetusministeriöstä, johtaja, poliisineuvos Raimo Jalava Poliisiopistosta, professori Raimo Lahti Helsingin yliopistosta, professori Eero Backman Turun yliopistosta, dekaani, professori Seppo Laakso Tampereen yliopistosta, apulaisjohtaja Tarmo Väli-talo Poliisijärjestöjen Liitosta, toiminnanjohtaja Rauno Selenius Suomen Lakimiesliitosta, puheenjohtaja Antero Tuomi Suomen Nimismies-yhdistyksestä ja puheenjohtaja, johtava kihlakunnansyyttäjä Matti Nissinen Suomen Syyttäjäyhdistyksestä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan poliisin hallinnosta annetun lain muuttamista siten, että voitaisiin perustaa sisäasiainministeriön alainen poliisi-alan ammattikorkeakoulu, poliisikorkeakoulu. Poliisikorkeakoulu muodostettaisiin poliisiopistosta. Poliisikorkeakoulussa järjestettävään opetukseen ja siellä suoritettaviin tutkintoihin noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

Lain siirtymäsäännöksen mukaisesti poliisikorkeakouluun perustettavat virat voitaisiin ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettaviksi julistamatta. Perustettaviin virkoihin voitaisiin niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä nimittää poliisiopiston vastaavaan virkaan muutoin kuin määrääjäksi nimitetty virkamies, vaikka hän ei täytä poliisikorkeakoulun viralle säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Ennen lain voimaantuloa olisi mahdollista ryhtyä toimenpiteisiin poliisikorkeakoulun virkojen täyttämiseksi sekä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen poliisikorkeakoulun toiminnan aloittamiseksi lain tullessa voimaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Valiokunnan kannanotot*Perustelut**Hallituksen esityksen kirjoitustapa ja sisältö*

Hallituksen esitys on osoittautunut puutteellisesti valmistelluksi ja kirjoitetuksi. Esityksessä ehdotetaan muun muassa poliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimusten muuttamista mainitsematta asiaa yleisperusteluissa ja selostamatta poliisipäällikön viran luonnetta ja tehtäviä osana joulukuussa 1996 toteutettua kihlakunnanuudistusta. Esityksessä ei mainita pakkokeinolainsäädännössä poliisille vuonna 1995 annettuja uusia valtuuksia, telekuuntelua, televalvontaa ja teknistä tarkkailua, ei samaan aikaan poliisilakiin lisättyjä tiedonhankintaa koskevia säännöksiä eikä poliisipäällikön valvontaroolia näiden toimenpiteiden käyttämisestä päätettäessä. Oikeusministeriötä ei ole hankkeen johdosta lainkaan kuultu.

Esitys on nostanut voimakkaita tunteita ja herättänyt epäluuloja. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoista on kuultanut huoli siitä, että poliisihallinnon sisään ollaan rakentamassa epäasiallista koulutustietä ylimpiin virkoihin.

Asian käsittely eduskunnassa on pitkittynyt, kun hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten ymmärtämiseksi on pitänyt hankkia laajoja lisäselvityksiä eduskuntakäsittelyn aikana.

Valiokuntakäsittelyn aikana asiassa on tapahtunut huomattava selkeytyminen ja tavoitteiden kirkastuminen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitykseen sisältyy lakivaliokunnan toimialan kannalta seuraavat olennaiset kohdat:

— Poliisipäällystön virkatutkintokoulutus ehdotetaan muutettavaksi yleistä ammattikorkeakoulututkintoa vastaavaksi tutkinnoksi. Tutkinnon tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammatillisen tehtäväalueensa keskeisiin kokonaisuuksiin ja sovellutuksiin sekä niiden tieteellisiin perusteisiin siten, että opiskelija kykenee itsenäisesti työskentelemään esimies- ja asiantuntija-tehtävissä sekä kehitystyössä. Koulutus kestää ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisten vaatimusten mukaisesti vähintään 120 opintoviikkoa.

Tämän koulutuksen antamiseksi poliisiopisto ehdotetaan muutettavaksi poliisikorkeakouluksi.

— Poliisikorkeakoulussa voidaan suorittaa yksinomaan poliisipäällystön virkatutkinto. Samalla poliisipäällikön tehtäviin liittyvää koulutusta kehitetään siten, että poliisipäällikkökoulutus on suunnitelmallista perehdyttämistä ja täydennyskoulutusta. Uudistus jäsentää nykyiset erilliskurssit kokonaisuudeksi, jossa asianomaisen henkilön aikaisempi koulutus ja kokemus otetaan huomioon. Poliisipäällikkökoulutus ei ole virkatutkinto eikä kelpoisuusvaatimus.

— Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen antaa yleisen muodollisen kelpoisuuden korkeakouluopintoihin. Tältä pohjalta on ryhdytty valmistelemaan poliisialan opiskelijoille väylää ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin jatko-opintoihin siten, että ammattikorkeakoulututkintoa voidaan mahdollisimman paljon hyödyntää. Näiden opintojen kannustamiseksi poliisipäällikön viran pätevyysvaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi jo tässä vaiheessa ennen kuin ensimmäinen kurssi alkaa.

— Vaikka tie jatko-opintoihin korkeakoulussa on valmiiksi viitoitettu, poliisialan jatko-opiskelijat joutuvat muiden opiskelijoiden tapaan pyrkimään tiedekorkeakouluun opiskeluoikeuden saadakseen. Mitään kiintiöitä ei ole eikä niitä vastaisuudessa voisi olla, koska sellainen ei ole mahdollista eduskunnan 11.6.1997 toisessa käsittelyssä hyväksymän yliopistolain 18 §:n mukaan (HE 263/1996 vp). Tämän pykälän mukaan

silloin, kun yliopisto opiskelijoiden määrän rajoittamisen vuoksi ei voi ottaa koulutukseen kaikkia hakijoita, hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Ainoastaan jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

Poliisikoulutus on 1980-luvulla sopeutettu ammatillisen korkea-asteen koulutukseksi. Nyt vuorossa on koulutuksen sopeuttaminen ammattikorkeakoulukehitykseen. Valiokunta pitää kaikkinaista poliisin koulutuksen kehittämistä myönteisenä. Kun yleisesti tavoitteena on nostaa ammattiopetus ammattikorkeakoulutasolle, se on perusteltua myös poliisin osalta. Valiokunta huomauttaa kuitenkin siitä, että ammattikorkeakoulututkinto ei ole alempi korkeakoulututkinto. On asianomaisen yliopiston asia päättää siitä, kuinka laajalti ammattikorkeakoulututkinto voidaan ottaa huomioon korkeakouluopinnoissa. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseksi voidaan siten vaatia lisää opintoja ammattikorkeakoulututkinnon täydennykseksi.

Tältä pohjalta lähtien valiokunta esittää kantanaan seuraavaa.

Poliisipäällikön virka

Nykytuotoinen poliisipäällikön virka perustuu 1.12.1996 toteutettuun kihlakunta-uudistukseen. Maassamme on 90 kihlakuntaa ja jokaisessa niissä on poliisipäällikkö. Poliisipäällikkö on joko itsenäisen poliisilaitoksen päällikkö taikka yhtenäisen kihlakunnanviraston poliisiosaston osastopäällikkö ja tällöin käytännössä myös useimmiten koko viraston päällikkö. Paikallishallintouudistuksen johdosta poliisilaitosten koko on kasvanut ja poliisipäällikköiden lukumäärä vähentynyt. Poliisipiirien laajeneminen on samalla merkinnyt poliisipäällikön johtotehtävien korostumista.

Poliisipäällikön toimivaltaa on lisätty pakkokeinolain ja poliisilain muutoksilla. Viimeisimmät näistä ovat edellä mainitut telekuuntelu-, televalvonta- ja teletarkkailusäännökset sekä poliisin tiedonhankintasäännökset teknisestä valvonnasta, tarkkailusta ja teknisestä tarkkailusta.

Yhteistyön tiivistyminen eri valtioiden välillä erityisesti Euroopan unionin piirissä mm. kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden huomattavan laajenemisen vuoksi vaatii poliisipäälliköiltä nykyistä tehokkaammat ja paremmat valmiudet kansainväliseen toimintaan. Kansainvälistyminen edellyttää poliisipäälliköiltä tietä-

mystä eri oikeusjärjestysten ja yhteiskuntajärjestelmien rakenteesta sekä toiminnasta ja oikeudellisen ratkaisutoiminnan perusteista.

Poliisipäällikkö käyttää virassaan paikallistalossa, kihlakunnassaan, merkittävää julkista valtaa. Vallankäyttö eri muodoissaan kohdistuu, välittömästi tai välillisesti, poliisilaitoksen kaikkiin asiakkaisiin ja paikalliseen väestöön sekä poliisilaitoksen henkilöstöön. Tähän vallankäyttöön liittyy monia oikeusturvanäkökohtia korostavia virkatehtäviä kuten

— velvollisuus tutkia tai tutkituttaa ja tarvittaessa myös ratkaista alaisistaan poliisimiehistä tehdyt kantelut ja valitukset sekä käyttää virkamieslainsäädännön mukaista kurinpitovaltaa,

— ratkaista rutiineista poikkeavat lupa-asiat, mm. monet ulkomaalaislainsäädäntöön, tulkinallisiin ajokorttiasioihin ja laajaan erityislainsäädäntöön liittyvät asiat,

— toimia julkisena notaarina,

— päättää vaativista pakkokeinoratkaisuista sekä

— käyttää poikkeusoloihin liittyviä erittäin laajoja valtuuksia.

Poliisipäälliköllä on paikallisella tasolla viime kädessä vastuu siitä, että kansalaisten perusoikeudet ja oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon kaikessa paikallispoliisin toiminnassa. Erityisesti pulmatilanteissa tarvitaan ratkaisujen perusteeksi oikeusperiaatteiden hallintaa, oikeusteoreettista tietämystä ja kokonaisnäkemystä.

Poliisipäällikön viran kelpoisuusehdot

Kihlakuntauudistukseen liittyvän lainsäädännön yhteydessä poliisipäällikön pätevyysvaatimukseksi säädettiin oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen. Pätevyysvaatimusten tavoitteena on turvata päätoimiset, pätevät poliisipäälliköt ja huolehtia horisontaalisesta tasapainosta kihlakunnansyyttäjän, kihlakunnanvoudin ja poliisipäällikön virkojen pätevyysvaatimusten kesken.

Nämä perusteet eivät ole muuttuneet miksiäkään eikä pätevyysvaatimuksia siten voida poistaa laista. Päinvastoin, kihlakuntauudistuksen jälkeen on hyväksytty muun muassa rikosprosessiuudistus, joka rikostutkinnassa korostaa valmistelun merkitystä ja näin vaatii entistä enemmän poliisin suorittamalta esitutkinnalta.

Valiokunta, saatuaan selvityksen suunniteltujen jatko-opintojen sisällöstä, pitää kuitenkin perusteltuna poliisipäällikön viran kelpoisuus-

vaatimusten muuttamista niin, että kelpoisuusehtojen tutkintovaatimukseksi lisätään vaihtoehtoisena poliisipäällikön tutkinnon jatkotutkintona yliopistossa suoritettu muu ylempi korkeakoulututkinto. Valiokunta esittää 6 §:n 2 momentin muuttamista seuraavasti:

Kelpoisuusvaatimuksena kihlakunnan poliisipäällikön virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällikön tutkinnon jatkotutkintona yliopistossa suoritettu muu ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalaaan.

Kelpoisuusvaatimuksen laajennus ei heikennä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneen mahdollisuutta tulla nimitetyksi poliisipäällikön virkaan, joskin kelpoisuusehtojen laajentaminen voi lisätä kilpailua.

Perehtyneisyys tehtäväalaaan säilyy nykyisen kelpoisuusvaatimuksen mukaisena ja vastaa kaikkiin valtionhallinnon johtavassa asemassa oleviin virkoihin liittyvää perehtyneisyysvaatimusta. Perehtyneisyyden määrän arviointi kuuluu nimittävän viranomaisen harkintaan, mutta arvioinnin tulee vastata oikeuskäytäntöä.

Perehtyneisyyttä voi hankkia virkaportaan alemmissa tehtävissä tai päällikkövirkojen sijaisuutta hoitamalla tai toimimalla asiantuntija- tai projektitehtävissä. Perehtyneisyyttä voi hankkia myös poliisihallinnon ulkopuolella. Tällaisia tehtäviä ovat ennen kaikkea oikeusjärjestelmäämme liittyvät tehtävät, joilla on selvä yhtymäkohta poliisin toimintaan, kuten esim. oikeuslaitokseen, syyttäjätoimintaan ja muuhun turvallisuushallintoon liittyvät tehtävät. Perehtyneisyyttä voi hankkia myös kansainvälisissä tehtävissä.

Perehtyneisyyttä koskevan vaatimuksen laaja tulkinta mahdollistaa ammattikuntien kesken tapahtuvan vaihdon ja lisää asiantuntemusta. Tämä on entistä tärkeämpää nyt, kun nimismiehen virkaan liittyvästä laaja-alaisuudesta on siirrytty kapeampiin ja syvällisempiin ammattitehtäviin.

Jatkokoulutuksen järjestäminen

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa on solmittu ehdollinen sopimus Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston kanssa tarkoituksenmukaisen jatkokoulutusväylän aikaansaamiseksi. Tampereen yliopistosta jatkotutkinnon suorittaneet valmistuisivat hallintotieteiden maisteriksi, mutta Turun yliopistossa suoritettavan tutkinnon nimestä ei vielä ole varmuutta.

Vaikka näihin sopimuksiin sinänsä ei ole huomauttamista, valiokunta pitää suurena puutteenä sitä, ettei poliisipäälystön jatkotutkintoa voisi suorittaa oikeustieteellisenä tutkintona oikeustieteellisissä tiedekunnissa. Oikeustieteen kandidaatin tutkinto olisi kuitenkin luonteva jatkokie poliisipäälystön virkamiehelle. Se mahdollistaisi paremmin kuin muut yhteiskuntatieteelliset ylemmät korkeakoulututkinnot hakeutumisen useisiin poliisin peruskoulutuksen saaneelle hyvin soveltuviin ylempiin tehtäviin, kuten esimerkiksi syyttäjän ja ulosottomiehen tehtäviin. On myös huomattava, että ainoastaan Helsingin yliopisto antaa maassamme ruotsinkielistä rikos- ja prosessioikeuden koulutusta, joka voitaisiin hyödyntää ruotsinkielisten poliisien jatko-opinnoissa.

Valiokunta katsoo, että jatkokoulutustie tulee avata myös oikeustieteellisiin tiedekuntiin. Sen vuoksi valiokunta esittää,

että hallintovaliokunta *edellyttäisi* hallituksen huolehtivan siitä, että poliisikorkeakoulun tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa jatkotutkintona myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Mikäli Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston kanssa solmitut ehdolliset sopimukset ovat esteenä tällaiseen ratkaisuun pääsemiseksi, niitä ei voi pitää hyväksyttävänä.

Eräitä erilliskysymyksiä

Muutoksenhaku poliisioppilaitosten päätöksiin. Lakiehdotuksen 12 b §:ssä ovat muutoksenhakusäännökset. Hallituksen esityksen mukaan poliisikorkeakoulun tai poliisikoulun opiskelijavalintaa, opintosuoritusten arviointia taikka opintojen hyväksilukemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan näitä koskeviin päätöksiin tyytymätön voi ensin hakea oikaisua ja sen jälkeen hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valiokunnassa on keskusteltu säännösten tarkoituksenmukaisuudesta. Ratkaisuna valiokunta viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon yliopistolaista ja sivistysvaliokunnan mietinnönsään esittämiin muutosehdotuksiin (PeVL 3/1997 vp, SiVM 9/1997 vp ja HE 263/1996 vp). Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että hallitusmuodon 16 §:n 1 momentin säännös jokaisen oikeudesta saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistui-

men tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi edellyttää muutoksenhaun sallimista opiskelijaksi ottamista ja kurinpitorangeaistuksena annetusta varoituksesta koskevista päätöksistä.

Valiokunta ehdottaa, että muutoksenhaku järjestetään tässä laissa samalla tavalla kuin yliopistolaissa eli siten, että opiskelijavalintaan tyytymätön voi edelleen hakea muutosta hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla lääninoikeuteen, mutta opintosuoritusten arviointiin ei oikaisupäätöksen jälkeen saa hakea muutosta. Valiokunta esittää pykälän muuttamista tämän mukaisesti, jolloin 12 b §:n 4 momenttia muutetaan ja pykälään lisätään uusi 5 momentti seuraavasti:

Edellä 2 (*poist.*) momentissa *tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta* annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään. *Edellä 3 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.*

Lääninoikeuden päätökseen, joka koskee edellä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Uusi 5 mom.)

Tarkemmat säännökset. Lakiehdotukseen ei sisälly säännöstä jatkotutkintoina suoritettavista opinnoista tai tutkinnoista eikä liioin opiskelijoihin mahdollisesti kohdistuvista kurinpitotoimista. Tarkoitus on ollut säätää niistä asetuksella kuten nykyisinkin.

Valiokunnan mielestä on tarkoituksenmukaista edellä 6 §:n kohdalla tehdyn lisäyksen johdosta ottaa lakiin nimenomainen asetuksenantovaltuussäännös esimerkiksi 12 §:n 2 momenttiin seuraavasti:

Poliisipäällikön tutkinnon jatkotutkintoina suoritettavista yliopistollisista opinnoista ja tutkinnoista sekä poliisioppilaitosten opiskelijoihin kohdistuvasta kurinpitomenettelystä säädetään asetuksella. (Uusi 2 mom.)

Valiokunta toteaa, että hallintolainkäyttölakiin sisältyvän yleisen valitusoikeuden periaatteen nojalla päätöksestä, jolla opiskelijaa on rangaistu kurinpidollisesti, voidaan valittaa lääninoikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä on myös perustuslakivaliokunnan kanta, joka ilmenee yliopistolakiehdotuksen johdosta annetusta lausunnosta.

Oppilaitosten nimen kirjoittaminen. Suomen kielen lautakunta on 25.9.1995 antanut suosituksen isojen ja pienten kirjaimien käytöstä nimissä. Suosituksessa viitataan korkeakoulujen nimien osalta jo vakiintuneeseen tapaan kirjoittaa nimet isolla kirjaimella. Suosituksessa laajennetaan tällainen kirjoitustapa esimerkiksi Poliisikouluun. Kun poliisioppilaitoksia koskevat säännökset nyt kokonaisuudessaan kirjoitetaan uudelleen, valiokunnan mielestä on asianmukaista muuttaa oppilaitosten nimien kirjoitusasu tämän suosituksen mukaiseksi. Valiokunta esittää hallintovaliokunnalle,

että poliisikoulun ja poliisikorkeakoulun nimet kirjoitettaisiin isolla kirjaimella.

Voimaantulosäännös. Kun hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa on vaatinut aikaa, ei valiokunnan mielestä enää ole asianmukaista saattaa lakia voimaan hallituksen esityksessä

kaavaillon mukaan elokuun alusta 1997. Jotta täytäntöönpanotoimiin olisi riittävä aika,

valiokunta esittää lain voimaantulon myöhentämistä 1 päivään tammikuuta 1998.

Korjattu lakiteksti. Valiokunnan esittämistä muutoksista seuraa, että lakiehdotuksen johtolausetta on muutettava. Lisäksi valiokunnan esittämän oppilaitosten nimien kirjoittamistavan muuttamisen vuoksi useaa pykälää on tarkistettava. Sen vuoksi valiokunta on koonnut lausunnon liitteeksi otettuun lakitekstiin kaikki valiokunnan esittämät muutokset heijastusvaikutukseen.

Lausunto

Lakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallintovaliokunta mietintöään laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Henrik Lax /r, varapuheenjohtaja Matti Vähänäkki /sd ja jäsenet Sulo Aittoniemi /kesk, Juhani Alaranta /kesk, Satu Hassi /vihr, Toimi Kankaanniemi

/skl, Juha Karpio /kok, Pekka Kuosmanen /kok, Annika Lapintie /vas, Kari Myllyniemi /kesk, Reino Ojala /sd, Markku Pohjola /sd, Pekka Saarnio /vas ja Jukka Tarkka /nuors.

Eriävä mielipide

Hallituksen esityksen mukaan lailla on tarkoitus luoda sisäasiainministeriön alainen ammattikorkeakoulu, jonka tehtävänä on tutkintoihin tähtäävä opetus. Suunniteltuun oppilaitokseen on mahdollista hakeutua vain poliisin peruskoulutuksen kautta. Sille osoitetut voimavarat ja sen suunniteltu laajuus eivät riitä tieteellisen tutkimuksen harjoittamiseen. Näistä ammattikorkeakouluille tyypillisistä ominaisuuksista huolimatta oppilaitokselle esitetään tiedekorkeakouluun viittaavaa nimeä Poliisikorkeakoulu. Sivistysvaliokunta toteaa lausunnossaan ristiriidan, mutta päättyy ilman julki lausuttuja perusteita

siihen, että laitoksen nimi voi olla siitä huolimatta Poliisikorkeakoulu. Oppilaitokselle lakiesityksessä määritellyn tehtävän ja sille esitetyn nimen välillä on ilmeinen looginen ristiriita. Tältä osalta esitys ei täytä hyvälle lainsäädännölle asetettavia muodollisia laatuvaatimuksia.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että laissa esitetyn oppilaitoksen nimi olisi Poliisiammattikorkeakoulu ja että tätä vastaavat tekstimuutokset tehtäisiin lakiin ja sen perusteluihin.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 1997

Jukka Tarkka /nuors
Henrik Lax /r

Markku Pohjola /sd
Toimi Kankaanniemi /skl

Pekka Kuosmanen /kok
Juha Karpio /kok

Lausunnon liite

Lakivaliokunnan muutosehdotukset

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

(poist.)

muutetaan poliisin hallinnosta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (110/1992) 1 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 12 ja 13 § sekä 16 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti (poist.) laissa 156/1996, sekä

lisätään uusi väliotsikko 12 §:n sekä 13 §:n edelle sekä lakiin uusi 12 a ja 12 b § seuraavasti:

1 §

Poliisihallinto

(1 mom. kuten HE)

Ministeriön alaisia valtakunnallisia yksiköjä ovat keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja liikkuva poliisi. Ministeriön alaisena toimii Poliisikorkeakoulu, Poliisikoulu ja Poliisin tekniikkakeskus.

3 ja 4 §
(Kuten HE)

6 § (uusi)

Paikallispoliisi

Kelpoisuusvaatimuksena kihlakunnan poliisipäällikön virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon jatkotutkintona yliopistossa suoritettu muu ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen.

8—10 §
(Kuten HE)

Poliisikorkeakoulu ja Poliisikoulu
tai
Poliisioppilaitokset

12 §

Poliisikorkeakoulu

(1 mom. kuten HE)

Poliisipäällystön tutkinnon jatkotutkintona

suoritettavista yliopistollisista opinnoista ja tutkinnoista sekä poliisioppilaitosten opiskelijoihin kohdistuvasta kurinpitomenettelystä säädetään asetuksella. (Uusi 2 mom.)

12 a §
(Kuten HE)

12 b §

Muutoksenhaku

Poliisikorkeakoulun tai Poliisikoulun opiskelijavalintaa, opintosuoritusten arviointia taikka opintojen hyväksilukemista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Poliisikorkeakoulun tai Poliisikoulun opiskelijavalintaan tyytymätön hakija voi vaatia siihen oikaisua Poliisikorkeakoulun tai Poliisikoulun hallitukselta 14 päivän kuluessa valinnan julkistamisesta.

Opintosuoritusten arviointiin tai muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija voi vaatia siihen oikaisua Poliisikorkeakoulun tai Poliisikoulun hallitukselta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut mahdollisuus saada arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Edellä 2 (poist.) momentissa tarkoitettusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään. Edellä 3 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Lääninoikeuden päätökseen, joka koskee edellä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Uusi 5 mom.)

Poliisin tekniikkakeskus

13 ja 16 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1998.

Tämän lain tullessa voimaan poliisiopistosta
tulee *Poliisikorkeakoulu*.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryh-
tyä toimenpiteisiin *Poliisikorkeakoulun* virkojen
täyttämiseksi sekä muihin toimenpiteisiin, jotka
ovat tarpeen *Poliisikorkeakoulun* toiminnan
aloittamiseksi lain tullessa voimaan.

(4 mom. kuten HE)

SIVISTYSVALIOKUNTA

Liite 2

Lausunto 4/1997 vp

Hallituksen esitys 260/1996 vp

*Hallintovaliokunnalle***Johdanto***Vireilletulo*

Hallintovaliokunta on 28 päivänä helmikuuta 1997 päivätyllä kirjeellään pyytänyt sivistysvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä 260/1996 vp laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina poliisi-johtaja Jorma Ahonen, projektipäällikkö Urpo Sarala ja projektipäällikkö Juha Isosuo sisäasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri oikeusministeriöstä, johtaja Heikki Mäenpää ja hallitusneuvos Matti Rajakylä opetusministeriöstä, pääsihteeri Kauko Hämäläinen Korkeakoulujen arviointineuvostosta, apulaisjohtaja Tarmo Välitähti Poliisiopistosta, johtaja Anja Mikkola Poliisikoulusta, rikosylikomisario Tuomo Koho Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:stä, puheenjohtaja Juha Joutsenlahti Poliisiopiston oppilaskunnasta ja puheenjohtaja Sami Kerälä Poliisikoulun oppilaskunnasta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin hallinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että laki mahdollistaisi poliisikorkeakoulun perustamisen sisäasiainministeriön alaisuuteen. Poliisiopistosta muodostettaisiin poliisikorkeakoulu. Poliisikorkeakoulu olisi sisäasiainministeriön alainen poliisialan ammattikorkeakoulu. Poliisikorkeakoulussa järjestettävään opetukseen ja siellä suoritettaviin tutkintoihin sovellettaisiin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi laista säännökset sisäasiainministeriön toimialasta sekä tarkennettavaksi poliisin tekniikkakeskukseen tehtävää.

Lain siirtymäsäännöksen mukaisesti poliisi-

korkeakouluun perustettavat virat voitaisiin ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettaviksi julistamatta. Perustettaviin virkoihin voitaisiin niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä nimittää poliisiopiston vastaavaan virkaan muutoin kuin määrääjäksi nimitetty virkamies, vaikka hän ei täytä poliisikorkeakoulun viralle säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Ennen lain voimaantuloa olisi mahdollista ryhtyä toimenpiteisiin poliisikorkeakoulun virkojen täyttämiseksi sekä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen poliisikorkeakoulun toiminnan aloittamiseksi lain tullessa voimaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Valiokunnan kannanotot*Perustelut*

Yleistä. Sivistysvaliokunta on käsitellyt esitystä toimialaansa koskevilta osin.

Lainmuutoksella mahdollistetaan poliisikorkeakoulun perustaminen. Poliisikorkeakoulun perustamisen tavoitteena on ensisijaisesti poliisiopistollisen koulutustason kohottaminen sekä poliisin toimintaa palvelevan tutkimustoiminnan tieteellisen pohjan lisääminen. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa todettuun siitä, että tehtävien ja niiden vaativuuden muuttuessa koulutuksen rakenne vaatii uudistamista.

Suomen ammatillista koulutusjärjestelmää on viime vuosina kehitetty kansainvälisen käytännön mukaisesti siten, että yliopistojen sekä muiden tiede- ja taidekorkeakoulujen rinnalle on muodostettu ammatillista korkeakouluopetusta järjestävistä ammattikorkeakouluista muodostuva ei-yliopistollinen korkeakoulusektori. Ammattikorkeakoulussa suoritettavat tutkinnot ovat korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulut voivat koulutustehtävänsä ohella harjoittaa ammattikorkeakouluopintoja tukevaa ja työelämää palvelevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Vastaavalla tavalla Poliisiopistosta ehdotetaan kehitettäväksi poliisialan ammattikorkeakoulu. Siellä suoritettava poliisipäällystön tutkinto olisi ammattikorkeakoulututkinto.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta puoltaa poliisikorkeakoulun perustamista ammattikorkeakouluna.

Poliisialan korkeakoulututkinnot. Nykyisin ei ole mahdollista poliisikoulutuksen kautta saavuttaa muodollista pätevyyttä poliisihallinnon ylimpiin johtotehtäviin. Uudistuksen tarkoituksena on, että poliisikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittanut voi jatkaa opintoja sopimuksen perusteella yliopistossa yliopiston määrittelemien valintaperusteiden mukaisesti ja suorittaa niissä ylemmän korkeakoulututkinnon.

Valiokunta ei ole saanut täsmällistä selvitystä siitä, miten opiskelijaksi valinta sopimusyliopistoon tutkinnon suorittamista varten käytännössä tapahtuu. Todennäköistä kuitenkin on, että poliisikorkeakoulussa tutkinnon suorittaneille muodostuu jonkinlainen sisäänpääsykiintiö. Valiokunta korostaa sitä, että sisäänpääsykriteerien tulee tasoltaan vastata sopimusyliopiston yleisiä pääsyaatimuksia.

Valiokunta toteaa, että hallitus ehdottaa poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:n 2 momentin kumoamista, jolloin poliisipäällikön virkaan voitaisiin nimittää myös muu kuin oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö. Tämän vuoksi poliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksia muutetaan siten, että oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneen ohella virkaan voitaisiin nimittää myös sopimusyliopistoissa poliisipäällystön tutkinnon jatkotutkintona suoritettua kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö. Valiokunta pitää tätä kokonaiskehitystä tarkoituksenmukaisena. Toimintoja tuleekin kehittää siten, että tämän ammatillisen väylän merkitys myös käytännössä toteutuu. Valiokunta kuitenkin pitää tärkeänä, että tutkintoon sisältyy riittävästi myös juridisia oppiaineita.

Koulutus- ja tutkimusyhteistyö. Poliisitoimi on vahvasti sidoksissa yhteiskunnan muiden tahojen toimintaan ja kehitykseen, joten se voi tukeutua muiden alojen koulutukseen ja tutkimukseen. Myös sen vuoksi, että poliisikorkeakoulusta muodostuu hyvin pieni ammattikorkeakoulu, sivistysvaliokunta korostaa yhteistyötä muiden koulutus- ja tutkimuslaitosten kanssa.

Poliisihallinnon ja koko turvallisuusalan tutkimus Suomessa on vähäistä. Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät uudet uhkatekijät

vaativat systemaattista tieteellistä tutkimusta poliisin toimintastrategioiden, johtamisjärjestelmien ja kansainvälisten osallistumisvalmiuksien sekä teknologisen osaamisen parantamiseksi. Poliisikorkeakoulun yhdeksi tehtäväksi on tästä syystä suunniteltu osallistumista poliisi- ja laajemman turvallisuusalan opetus- ja tutkimustoiminnan toteuttamiseen ja kehittämiseen yhdessä muiden turvallisuusalan oppilaitosten kanssa.

Verkostoituminen muiden turvallisuusalan oppilaitosten ja yliopistojen kanssa on luontevin tapa kehittää koulutustasoa ja poliisitointa. Erityisesti alan jatko- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen ja järjestäminen on laaja yhteistyötehtävä. Luontevia yhteistyötahoja ovat esimerkiksi Teknillinen korkeakoulu ja Valtion teknillinen tutkimuskeskus.

Koulutuksen laadun arviointi. Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (2552/1995) 8 §:ssä säädetään, että ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määrääjain ulkopuoliseen laadunarviointiin. Ammattikorkeakoulun laadunarviointia varten opetusministeriön yhteyteen on perustettu korkeakoulujen arviointineuvosto.

Myös eduskunnan käsittelyssä olevassa yliopistolakiehdotuksessa (HE 263/1996 vp) on säännös, jonka mukaan yliopistojen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta ja jonka mukaan yliopistojen on myös osallistuttava toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Sivistysvaliokunnan mielestä myös poliisikorkeakoulua koskeviin säännöksiin tulisi lisätä arviointia koskeva säännös. Valiokunta katsoo, että se voitaisiin sijoittaa lakiehdotuksen 12 §:ään uudeksi 2 momentiksi. Sisällöltään se voisi olla vastaava kuin ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa. Sen vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa,

että hallintovaliokunta lisäisi lakiehdotuksen 12 §:ään uuden 2 momentin näin kuuluvana:

”Poliisikorkeakoulun tehtävänä on myös vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määrääjain ulkopuoliseen arviointiin.”

Koulutukseen valikoituminen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan poliisikoulun opis-

kelijoista noin 5 prosenttia on naisia. Kun päällystökoulutukseen valikoituu vain noin 4 prosenttia Poliisikoulun suorittaneista, valikoituu naisia hyvin vähän päällystökoulutukseen. Edelleen valiokunnan saaman selvityksen mukaan päällystökoulutuksessa alueellisuus ei ole kattava. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että seurataan, miten opiskelija-aines valikoituu muun muassa sukupuolen, etnisyyden ja alueellisuuden suhteen.

Poliisialan ammattikorkeakoulun nimestä.
Muista ammattikorkeakouluista poikkeavasti

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kirsti Ala-Harja /kok, varapuheenjohtaja Jukka Gustafsson /sd, jäsenet Jouko Jääskeläinen /skl, Tapio Karjalainen /sd, Ossi Korteniemi /kesk, Reino

korkeakoulun nimeen ei ole tarkoitus sisällyttää ammattikorkeakoulu-nimikettä. Sivistysvaliokunta toteaa, että oppilaitoksen nimi sen erityispiirteiden vuoksi voi muista ammattikorkeakouluista poiketen olla Poliisikorkeakoulu.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallintovaliokunta ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Laine /vas (osittain), Markku Markkula /kok, Arja Ojala /sd (osittain), Kalevi Olin /sd, Aino Suhola /kesk, Sade Tahvanainen /sd, Hannu Takkula /kesk ja Anu Vehviläinen /kesk.